

Mašinski fakultet
Katedra za industrijsko inženjerstvo

Industrijsko inženjerstvo – projektovanje i praksa
vežbe

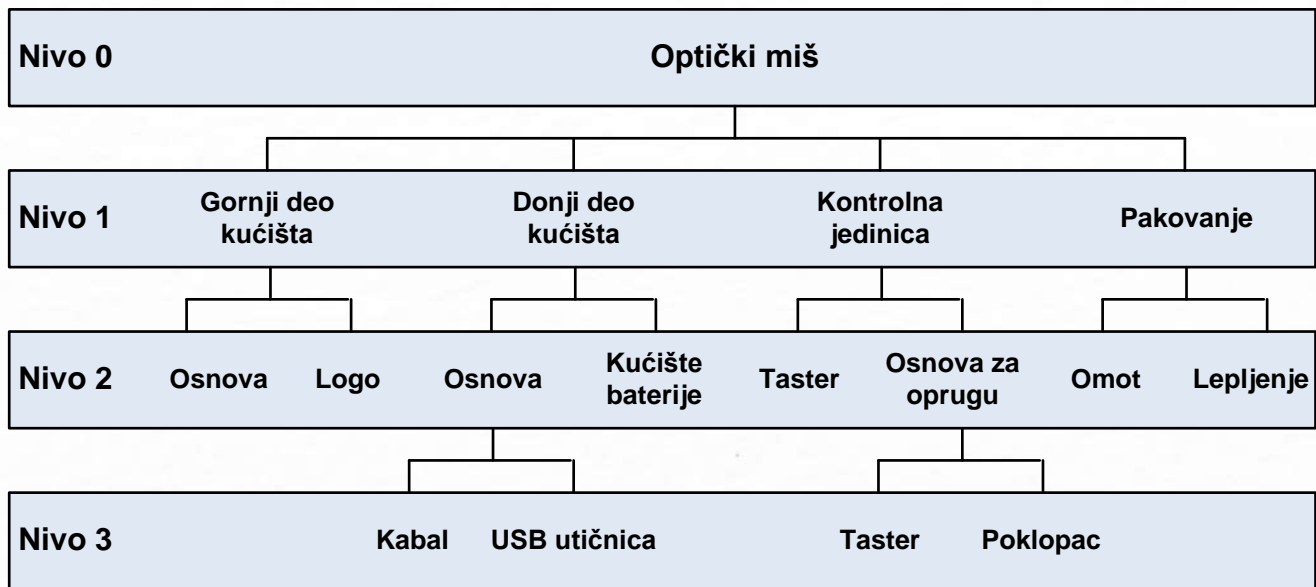
BOM. LOGISTIČKA MREŽA.

BILL OF MATERIALS - BOM

- U toku definisanja specifikacija svih komponenti proizvoda i usluga u paketu zapravo se razmišlja o svim sklopovima, podsklopovima i delovima koji čine sastav samog proizvoda, zatim o strukturi proizvoda (redosledu aktivnosti na sklapanju novog proizvoda), kao i o vrsti i količini neophodnih repromaterijala od kojih će se proizoditi komponente i delovi finalnog proizvoda, što se zasniva na grafičkom predstavljanju proizvoda u okviru alata (**Bill of materials – BOM**).
- Sami proizvodi su rezultat organizovanog transformacionog procesa, kojim se svi neophodni sastavni elementi tog proizvoda dobijaju nakon određene tehnološke transformacije inputa – ulaza procesa proizvodnje.

Predstavljanje strukture proizvoda „optički miš“ po principu BOM

Inženjerski BOM (EBOM)

Inženjerski Bill of Materials (EBOM) predstavlja sveobuhvatan dokument koji sadrži sve potrebne informacije o komponentama i materijalima koji su potrebni za izradu određenog proizvoda ili sistema. Ovaj dokument je od ključne važnosti u procesu inženjeringa i dizajna, jer omogućava timovima da jasno definišu kako će izgledati i funkcionalno se ponašati finalni proizvod.

EBOM igra ključnu ulogu u različitim fazama razvoja proizvoda:

Planiranje: Omogućava timovima da precizno planiraju proizvodnju i upravljaju resursima. Jasna slika o potrebnim komponentama pomaže u optimizaciji troškova i vremenskih okvira.

Komunikacija: EBOM poboljšava komunikaciju između različitih timova, uključujući inženjere, nabavku, proizvodnju i kvalitet. Svi učesnici imaju pristup istim informacijama, što smanjuje mogućnost nesporazuma.

Kvalitet i kontrola: Sa jasno definisanim materijalima i specifikacijama, EBOM olakšava kontrolu kvaliteta tokom proizvodnje. Ovo je ključno za osiguranje da konačni proizvod ispunjava sve standarde i zahteve.

Dokumentacija i praćenje: U slučaju da dođe do grešaka ili problema u proizvodnji, EBOM služi kao referentna tačka koja omogućava lakše praćenje i identifikaciju uzroka problema.

Primer EBOM-a za led svetlo

Broj	Naziv komponente	Količina	Jedinična cena	Ukupna cena	Napomena
1	LED diode	5	0,10 €	0,50 €	1W, topla bela svetlost
2	Kućište	1	2,00 €	2,00 €	Plastika, bela
3	Napajanje (adapter)	1	5,00 €	5,00 €	12V, 1A
4	Kablovi	1 set	1,00 €	1,00 €	Set od 3 kablova
5	Prekidač	1	0,50 €	0,50 €	Klizni prekidač
6	Otpornik	5	0,05 €	0,25 €	220Ω
7	Hladnjak za LED diode	1	1,00 €	1,00 €	Aluminijumski
8	Uputstvo za korišćenje	1	0,10 €	0,10 €	PDF format
	Ukupno			10,35 €	

Proizvodni BOM (MBOM)

MBOM se obično sastoji od više nivoa, što omogućava dublje razumevanje sastava proizvoda.

Evo nekoliko ključnih elemenata koje MBOM može sadržavati:

Komponente: Ovo su osnovni delovi koji čine proizvod, kao što su elektronski sklopovi, mehanički delovi ili drugi materijali.

Podsklopovi: Ovi delovi se sastoje od više komponenti koje su već sastavljene u celine. Na primer, motor bicikla može biti podsklop koji se sastoji od nekoliko različitih delova.

Materijali: MBOM navodi sirove materijale potrebne za izradu svake komponente, kao što su metal, plastika ili elektronika.

Metoda montaže: Ovaj deo dokumenta opisuje kako se svaka komponenta ili podsklop montira, uključujući upotrebu automatske ili ručne montaže.

Količine: Precizne količine svake komponente ili materijala potrebne za proizvodnju jednog ili više proizvoda.

Primer MBOM-a za mikser

Redni broj	Naziv komponente	Količina	Materijal	Specifikacije	Metoda montaže	Identifikator
1	Motor	1	Električni	Snaga: 300W, napon: 220V	Automatska montaža	MTR-001
2	Plastično kućište	1	Plastika	Boja: bela, dimenzije: 30x20x20 cm	Ručna montaža	CSH-001
3	Seckalica	1	Nehrđajući čelik	Kapacitet: 1L	Ručna montaža	CH-001
4	Dugmadi za kontrolu	3	Plastika	Tip: rotaciona	Ručna montaža	BTN-001
5	Kabel sa utikačem	1	Bakra, plastika	Dužina: 1.5m	Automatska montaža	CBL-001
6	Podloga	1	Silikon	Dimenzije: 30x20 cm	Ručna montaža	PAD-001

Razlike između EBOM-a i MBOM-a

- **Fokus:** EBOM se fokusira na funkcionalnost i dizajn, dok se MBOM fokusira na praktičnost proizvodnje.
- **Sadržaj:** EBOM uključuje sve komponente, dok MBOM sadrži samo komponente koje se koriste u stvarnoj proizvodnji.
- **Vremenski okvir:** EBOM se kreira tokom faze projektovanja, dok se MBOM kreira nakon što je dizajn završen.
- **Koristi:** EBOM se koristi za komunikaciju između inženjera, dok se MBOM koristi za upravljanje proizvodnjom.

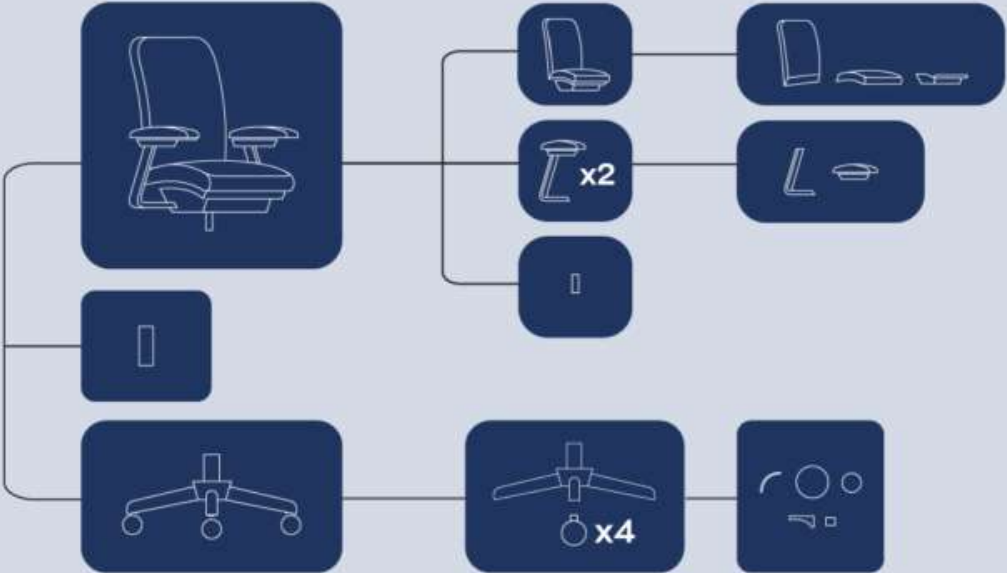

Bill of Materials (BOM)

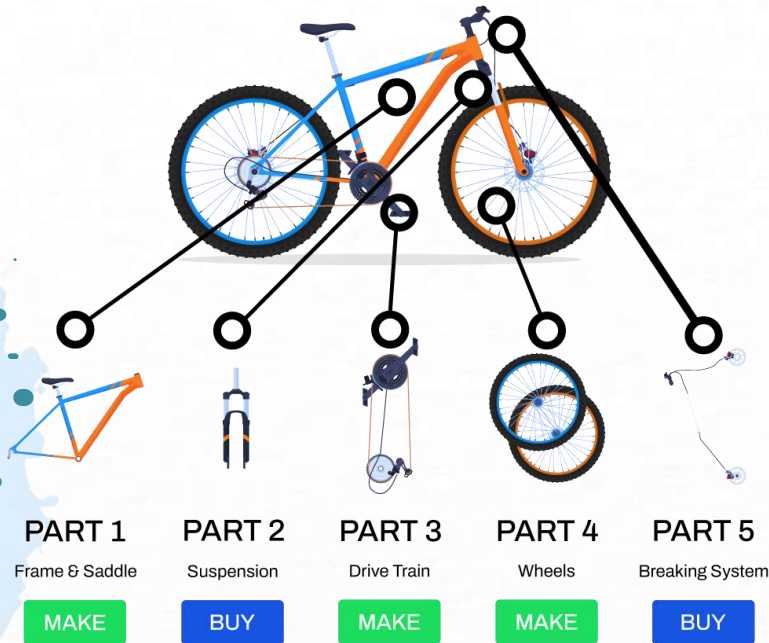
Assembly

Sub-assemblies

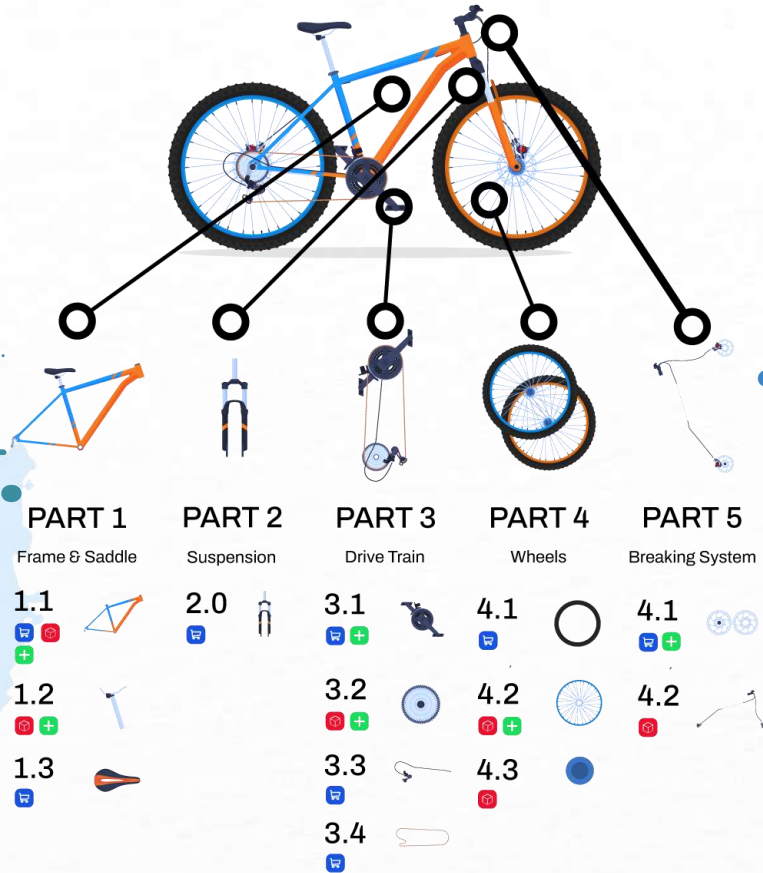
Single Level BOM

- **Jednostruki Bill of Materials (BOM)** je pojednostavljena slika komponenti potrebnih za kreiranje ili sastavljanje proizvoda. To je linearna reprezentacija koja se fokusira na odnos između konačnog proizvoda i njegovih neposrednih sastavnih delova ili sklopova. Međutim, ne ulazi u detalje kako bi svaki od tih podsklopova mogao biti konstruisan.
- **Jednostruki BOM** je najefikasniji za jednostavne proizvode sa minimalnom hijerarhijom BOM-a ili kada je fokus na prvom koraku sastavljanja. Pruža organizovan, jasan i jednostavan pregled sastava proizvoda, čineći ga dragocеним alatом za osnovnu kontrolu inventara, planiranje nabavke i inicijalne upute za sastavljanje. Međutim, složeniji proizvodi sa višestrukim slojevima sklapanja zahtevaju složeniji i detaljniji Bill of Materials.

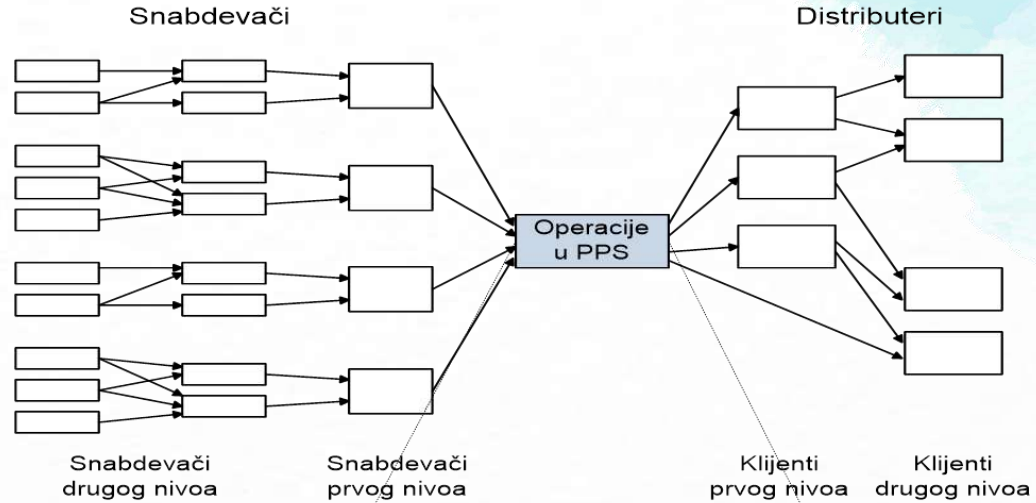
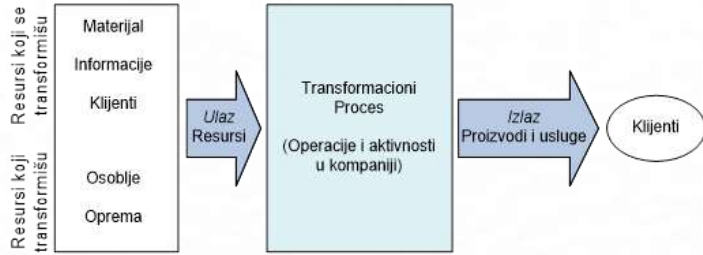
Multilevel BOM

stranii

- **Višeslojni Bill of Materials (BOM)** je detaljna reprezentacija svih komponenti, podsklopova i materijala potrebnih za proizvodnju gotovih proizvoda. On ne samo da navodi direktne sastojke proizvoda, već i razlaže svaku od ovih komponenti na njihove pojedinačne delove, idući koliko god nivoa je potrebno dok ne dođe do sirovih materijala.
- **Višeslojni BOM** pruža sveobuhvatan pregled proizvodnog procesa od početka do kraja. On nudi detaljan uvid u strukturu proizvoda, pomažući u preciznijem planiranju, kalkulaciji i rasporedu. Pored toga, olakšava bolje razumevanje i komunikaciju među različitim odeljenjima, od dizajna i inženjeringa do nabavke i proizvodnje.

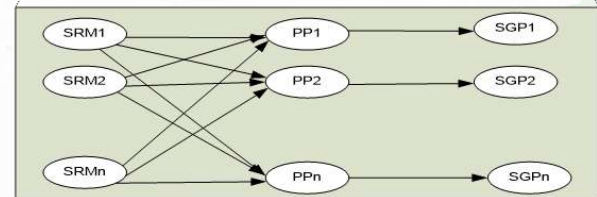
Logistička mreža

Skladišta repromaterijala

Proizvodne aktivnosti / odvijaju se u proizvodnim pogonima

Skladišta gotovih proizvoda

2nd tier Supplier

1st tier Supplier

1st tier Consumer

2nd tier Consumer

Soft Drinks Company Name

Cherry Flavouring;
Vanilla Flavouring;
Lemon Flavouring;
Lime Flavouring;
Other Special Flavourings;

Plants that produce Soft drinksyrup

Water Suppliers;
Suppliers of CO2.

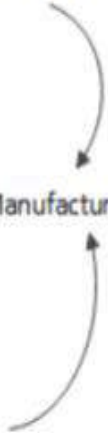

Manufacturing

Glass Suppliers;
Aluminium Suppliers.

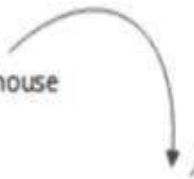

Packaging plants

Warehouse

Distribution

Retailers
(Convenience stores,
supermarkets etc.)

Consumers
(General Public)

Vending Machines

Zadatak #2 za studente:

- Za opisani proizvod iz Zadatka #1, kreirati Listu materijala – BOM
- Razmisliti o tome, da li se svaki od delova proizvoda izrađuje u okviru razmatranog industrijskog sistema ili se deo nabavlja od drugih proizvođača i ugrađuje u finalni proizvod?
- Kako se finalni proizvodi nudi tržištu – krajnjim korisnicima? Preko sopstvene prodajne mreže ili posredstvom partnerskih prodajnih organizacija (maloprodaja, velikoprodaja)?
- Uzevši u obzir ključne partnere, od kojih se vrši nabavka nophodnih inputa procesa, kao i onih preko kojih se vrši prodaja, skicirati logističku mrežu ovog sistema i opisati lanac snabdevanja.
- Pokušati za razmatrano preduzeće/kompaniju, formirati/predstaviti šemu orgnazacione strukture.

Informacije

Website: <http://ie.mas.bg.ac.rs/>

Saradnik: Ermina Čosović

Kabinet: 406

Email: ecosovic@mas.bg.ac.rs

